

Stanovisko odboru ochrany ovzduší a odboru legislativního

Ministerstva životního prostředí

**k vybraným ustanovením § 15 zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, v platném znění
(dále jen „zákon“)**

aktualizovaná verze stanoviska platná k 1. lednu 2026

Ke způsobu výpočtu poplatku podle § 15 odst. 5 zákona

V § 15 odst. 5 zákona je uvedeno, že „*Poplatek za znečišťování se vypočte jako součin základu poplatku, sazby a koeficientu úrovně emisí uvedeného v příloze č. 9 bodu 2 k tomuto zákonu, stanoveného podle nejvyšší dosažené denní průměrné hodnoty koncentrace dané znečišťující látky v celém poplatkovém období, zjištěné na základě kontinuálního měření emisí.*“.

Koeficient úrovně emisí uvedený v příloze č. 9 bodu 2 k zákonu plní motivační funkci a představuje tak určitou modifikaci obecného principu práva životního prostředí, a to principu „znečišťovatel platí“¹. Motivační funkce spočívá v případě § 15 odst. 5 zákona v tom, že provozovatel může výši poplatku v rámci jeho výpočtu odpovídajícím způsobem snížit, případně dospět až k nulovému poplatku. K určení relevantní hodnoty koeficientu se použije nejvyšší denní průměrná hodnota koncentrace dané znečišťující látky dosažená během celého poplatkového období, kterým je kalendářní rok. Dle platné právní úpravy je možné využít pouze nejvyšší dosaženou denní průměrnou hodnotu koncentrace dané znečišťující látky zjištěnou na základě kontinuálního měření emisí. Pro uplatnění koeficientu podle přílohy č. 9 bodu 2 k zákonu nelze v tomto případě využít údaje z jednorázového měření emisí, ani údaje použité v rámci výpočtu. Pokud není zjišťování úrovně znečišťování prováděno pomocí kontinuálního měření emisí, při výpočtu poplatku nelze jeho snížení prostřednictvím koeficientu v rámci výpočtu použít, resp. použitý koeficient je roven hodnotě 1. Pro situace, kdy není zjišťování úrovně znečišťování prováděno pomocí kontinuálního měření emisí, tedy v rámci výpočtu výše poplatku platí, že nejvyšší dosažené denní průměrné hodnoty koncentrace dané znečišťující látky v celém poplatkovém období dosahovaly 90 a více % stanoveného specifického emisního limitu pro danou znečišťující látku. Důvodem je skutečnost, že prostřednictvím jednorázového měření emisí a výpočtu nelze prokázat, že uplatňovaná úroveň koncentrace dané znečišťující látky skutečně splňuje zákonnou podmínku, že jí bylo dosahováno „v celém poplatkovém období“.

K vyměření poplatku podle § 15 odst. 5 a 6 zákona

Mechanismus osvobození, resp. úlev z poplatku, uvedený v § 15 odst. 5 a odst. 6 písm. b) zákona je podmíněn dosahováním stanovené emisní koncentrace v celém poplatkovém období, tedy v průběhu celého kalendářního roku. K prokázání splnění této podmínky lze na základě účinného znění zákona využít pouze výsledky kontinuálního měření emisí (vizte § 15 odst. 6 písm. b) „*poplatek... se*

¹ MRLINA, M., JANČÁŘOVÁ, I. Poplatek za znečišťování – prokazování nároku na snížení či osvobození od poplatku. In: *České právo životního prostředí: časopis České společnosti pro právo životního prostředí*. Česká společnost pro právo životního prostředí, 2021, roč. 61, č. 3, s. 65-83. ISSN 1213-5542. Dostupné zde: https://www.cspzp.com/dokumenty/casopis/cislo_61.pdf

stanoví, ale nepředepíše,... pokud] stacionární zdroj dosahuje podle údajů z kontinuálního měření emisí v celém poplatkovém období nižší emisní koncentrace nežli 50 % hodnoty specifického emisního limitu.“). V případě postupu podle § 15 odst. 6 písm. b) zákona plní motivační funkci a modifikaci zásady „znečišťovatel platí“ zákonem stanovená podmínka dosahovat v celém poplatkovém období emisních koncentrací dané znečišťující látky nižších než 50 % stanovené hodnoty specifického emisního limitu. Splní-li provozovatel stacionárního zdroje tuto podmínku a je schopen ji prokázat prostřednictvím výsledků kontinuálního měření emisí, lze mu v takovém případě poplatek nepředepsat. Pro účely posuzování splnění podmínek pro snížení či nepředepsání poplatku za znečišťování, tedy v rámci porovnávání nejvyšších dosahovaných emisních koncentrací s hodnotou specifického emisního limitu, nemá význam, zda je specifický emisní limit stanoven v prováděcím právním předpise k zákonu² či v povolení provozu na úrovni denního, měsíčního, ročního, či jiného průměru, rozhodná je pouze číselná hodnota samotná. Může tedy docházet k porovnávání nejvyšších denních průměrných hodnot koncentrací s hodnotou specifického emisního limitu stanoveného na úrovni roční, nebo i jiné, průměrné hodnoty. Skutečnost, na jaké úrovni je specifický emisní limit stanoven, je pro správu poplatku za znečišťování bez významu, jelikož pro posuzování splnění podmínek pro snížení či nepředepsání poplatku za znečišťování má význam pouze číselná hodnota specifického emisního limitu, se kterou jsou nejvyšší dosahované emisní koncentrace dané látky porovnávány.

V případě § 15 odst. 6 písm. a) zákona podmínka odkazuje na množství emisí za rok. K prokázání plnění této podmínky lze tedy využít mimo výsledky kontinuálního měření emisí také výsledky jednorázového měření emisí a výpočet emisí s použitím emisních faktorů, měrné výrobní emise nebo emisní bilance, přičemž pro srovnávací rok 2010 jsou rozhodné emise ohlášené v rámci souhrnné provozní evidence prostřednictvím integrovaného systému plnění ohlašovacích povinností podle zákona č. 25/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů, za poplatkové období roku 2010. V případě pochybností o výši emisí ze stacionárního zdroje a způsobu jejich výpočtu se vychází z údajů provozní evidence. Pokud stacionární zdroj nebyl v roce 2010 provozován, za srovnávací rok je považován první rok, kdy byl stacionární zdroj provozován po celé poplatkové období, tedy po období celého kalendářního roku (nikoliv zahájení provozu např. v polovině poplatkového období).

Rekonstrukcí nebo modernizací je myšleno jakékoliv technické opatření vedoucí ke stanovenému snížení emisí. Jestliže dojde v rámci provozovny k náhradě stávajícího stacionárního zdroje novým či několika novými stacionárními zdroji, měly by být tyto případy považovány za modernizaci dle § 15 odst. 6 písm. a) zákona. Pokud tedy bude po takové modernizaci současně splněna některá z podmínek požadovaného snížení emisí v porovnání s rokem 2010 či s prvním rokem, kdy byl stacionární zdroj provozován po celé poplatkové období (viz výše), bude možné uplatnit nevyměření poplatku za emise ze zmodernizovaného stacionárního zdroje, resp. nového stacionárního zdroje, který v rámci provozovny nahradil stacionární zdroj původní. Úleva od poplatku nemůže být využita u stacionárních zdrojů, kde bylo požadované úrovně dosaženo jinak než rekonstrukcí nebo modernizací, např. omezením výroby na stávajícím stacionárním zdroji.

Z textu ustanovení § 15 odst. 6 zákona je zřejmé, že k možnosti uplatnění nároku na nepředepsání poplatku pro konkrétní znečišťující látku nemusí být stanovené podmínky písm. a) nebo b) splněny kumulativně, nýbrž postačuje splnění jedné z nich ve vztahu k dané znečišťující látce.

² Vyhláška č. 415/2012 Sb., o přípustné úrovni znečišťování a jejím zjišťování a o provedení některých dalších ustanovení zákona o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů

Ke změnám procesní povahy ohledně uplatnění postupu podle § 15 odst. 6 zákona

V § 15 odst. 6 úvodní části ustanovení, ve znění účinném ode dne 1. 3. 2025, je stanoveno, že: „**Poplatek za znečišťování se u znečišťující látky vypouštěné stacionárním zdrojem stanoví, ale nepředepíše, a výsledek stanovení se poplatníkovi neoznamuje, jestliže o to poplatník nepožádá, pokud...**“. Následuje výčet podmínek pro uplatnění tohoto postupu. Podle předchozí právní úpravy bylo v úvodní části ustanovení § 15 odst. 6 stanoveno, že: „*Poplatek za znečišťování se u znečišťující látky vypouštěné stacionárním zdrojem nevyměří, pokud...*“.

Nové znění daného ustanovení je třeba promítnout do postupu krajského úřadu ve vyměřovacím řízení. Lze konstatovat, že v případě uplatnění postupu podle § 15 odst. 6 zákona se materiálně jedná o osvobození od poplatku. Daná změna oproti předchozí právní úpravě tak nemá žádný vliv na stanovení výše poplatku, kterou je poplatník povinen zaplatit.

Vzhledem ke skutečnosti, že zákon předpokládá, že postup podle § 15 odst. 6 se uplatní ve vztahu ke každé jednotlivé znečišťující látce vypouštěné každým jednotlivým stacionárním zdrojem v provozovně, je nutno se s „osvobozením“ podle § 15 odst. 6 vypořádat v platebním výměru na této úrovni. To platí pro obě níže uvedené situace.

V souvislosti s uplatněním postupu podle § 15 odst. 6 zákona je třeba rozlišovat následující situace:

1) Celková výše poplatků za provozovnu činí minimálně 50 000 Kč

V těchto případech je vzhledem k výši poplatku pro stacionární zdroje v rámci provozovny a z nich vypouštěné znečišťující látky, na které se nevztahuje uplatnění postupu podle § 15 odst. 6 zákona, překročena limitní částka pro osvobození od poplatku podle § 15 odst. 3 zákona. Vzhledem k tomu je nutno vydat platební výměr.

Vydáný platební výměr by měl v souvislosti s postupem podle § 15 odst. 6 zákona obsahovat samostatný výrok, v němž se stanoví poplatek na částku, která odpovídá výši poplatku pro dotčené stacionární zdroje a znečišťující látky před uplatněním tohoto postupu. V odůvodnění daného výroku je třeba uvést, že takto stanovená částka se nepředepíše, a tudíž ani neplatí.

Kromě výroku vztahujícímu se k § 15 odst. 6 zákona dále bude platební výměr obsahovat stejně jako dosud samostatný výrok, v němž bude stanovena výše poplatku, která má být poplatníkem uhrazena. Takto stanovená částka bude rovněž stejně jako dosud určující pro posouzení, zda byla překročena limitní částka pro vznik povinnosti platit zálohy podle § 15 odst. 10 zákona (1 mil. Kč). Pokud byl poplatník povinen platit zálohy na poplatkové období, za které se vydává platební výměr, v souladu s § 174 odst. 3 daňového řádu se uhrazené zálohy započítávají ke dni splatnosti poplatku na jeho úhradu.

2) Celková výše poplatků za provozovnu je nižší než 50 000 Kč

V těchto případech by měl být vydán platební výměr, který se však nebude zasílat poplatníkovi ani místně příslušnému celnímu úřadu, ale pouze bude správcem poplatku založen do příslušného daňového spisu. Výjimkou jsou případy, kdy byl poplatník povinen platit zálohy na dané poplatkové období. V takovém případě zašle krajský úřad platební výměr poplatníkovi a místně příslušnému celnímu úřadu.

I v těchto případech by měl vydaný platební výměr v souvislosti s postupem podle § 15 odst. 6 zákona obsahovat samostatný výrok, v němž se stanoví poplatek na částku, která odpovídá výši poplatku pro dotčené stacionární zdroje a znečišťující látky před uplatněním tohoto postupu. Dále je třeba, aby platební výměr obsahoval rovněž samostatný výrok, že poplatek za provozovnu se nevyměří, a to vzhledem k osvobození od poplatku podle § 15 odst. 3 zákona. Pokud byl poplatník povinen platit na dané poplatkové období zálohy, je z hlediska započtení uhrazených záloh na úhradu splatného poplatku ve smyslu § 174 odst. 3 daňového řádu (viz výše) v těchto případech relevantní, že se uhrazené zálohy započítávají vůči poplatku, který je stanoven v nulové výši.

K důvodům uplatnění postupu spočívajícího ve vydání platebního výměru namísto zastavení vyměřovacího řízení podle § 106 odst. 1 písm. e) daňového řádu odkazujeme též na text níže v bodě „Povinnost podat poplatkové přiznání“.

K navýšení limitní částky pro vznik povinnosti platit zálohy podle § 15 odst. 10 a 11 zákona

V rámci novely zákona o ochraně ovzduší (č. 42/2025 Sb.) byla v § 15 odst. 10 a 11 zákona upravena výše vypočteného poplatku, při jejímž překročení je poplatník povinen platit poplatek prostřednictvím záloh. Tato částka byla zvýšena z 200 000 Kč na 1 000 000 Kč.

V přechodném ustanovení čl. II bod 13 novely zákona o ochraně ovzduší je stanoveno, že „*Pro poplatkové povinnosti u poplatku za znečišťování na poplatkové období započatá přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i pro práva a povinnosti s nimi související se použije zákon č. 201/2012 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.*“ Podle tohoto přechodného ustanovení se tedy právní úprava v zákoně účinná přede dnem nabytí účinnosti této novely, tj. před 1. 3. 2025, vztahuje na poplatkové období roku 2025 a předcházející. Z toho vyplývá, že pro placení záloh na poplatkové období roku 2025 se použila předchozí právní úprava, tj. limitní částka 200 000 Kč.

Dále je ohledně určení, pro které poplatkové období se navýšení dané limitní částky uplatní poprvé, rozhodné, že zálohy zajišťují poplatek, který doposud není znám a neuplynul den jeho splatnosti (viz § 174 odst. 1 daňového řádu). Z právní úpravy v § 15 odst. 10 zákona vyplývá, že v roce 2025 se vybírají zálohy na poplatek za poplatkové období roku 2025 a v roce 2026 se budou vybírat zálohy na poplatek za poplatkové období roku 2026. Samotné parametry záloh se sice odvíjejí od předchozího poplatkového období, avšak povinnost platit zálohy je navázána již na nové poplatkové období. Z předchozího poplatkového období se pouze využije parametr výše poplatku. Z hlediska určení, jaká limitní částka platí pro poplatkové období 2026, je tedy relevantní pouze právní úprava vztahující se na toto poplatkové období, nikoli právní úprava, která platí pro předchozí poplatkové období.

Z výše uvedeného vyplývá, že první poplatkové období, na které se vztahuje nová právní úprava, je poplatkové období roku 2026. To znamená, že poplatník je povinen platit měsíční zálohy na poplatkové období roku 2026 v případě, že výše stanoveného poplatku za poplatkové období roku 2024 přesáhne částku 1 000 000 Kč. Pro placení záloh na poplatkové období roku 2025 platí dosavadní limitní částka 200 000 Kč.

Výše uvedený závěr platí obdobně pro § 15 odst. 11 zákona. I v případě tohoto ustanovení se navýšení limitní částky z 200 000 Kč na 1 000 000 Kč poprvé uplatní ve vztahu k poplatkovému období roku 2026.

Ke zrušení kompetence krajského úřadu rozhodovat o povinnosti platit zálohy v rámci platebního výměru podle § 15 odst. 10 zákona

Novelou zákona o ochraně ovzduší (č. 42/2025 Sb.) bylo zrušeno ustanovení § 15 odst. 10 věta druhá, v němž bylo stanoveno, že „*Krajský úřad rozhodne o povinnosti platit poplatek za znečišťování ovzduší prostřednictvím záloh v rámci platebního výměru za skončené poplatkové období.*“ Daná kompetence krajského úřadu byla zrušena z toho důvodu, že platební výměr ve vztahu k zálohám nestanovil nic víc, než stanoví zákon. Jednalo se tak o zbytečnou administrativní zátěž pro krajské úřady.

Podle přechodného ustanovení čl. II bod 13 novely zákona o ochraně ovzduší se na poplatková období započatá přede dnem nabytí účinnosti této novely, tj. poplatková období roku 2025 a předcházející, použije předchozí právní úprava (viz výše). Ve vztahu k poplatkovému období roku 2025 se tedy zrušení dané kompetence krajského úřadu ještě neuplatnilo. To rovněž znamená, že krajský úřad byl ohledně záloh na poplatkové období roku 2025 příslušný k modifikaci jejich výše ve smyslu § 174 odst. 5 daňového řádu.

V rámci platebního výměru vydávaného v roce 2025 za skončené poplatkové období roku 2024 již krajský úřad nerozhodoval o povinnosti platit zálohy pro následující poplatkové období, tj. pro poplatkové období roku 2026, neboť se tato povinnost vztahovala k poplatkovému období započatému po dni nabytí účinnosti novely zákona o ochraně ovzduší.

Počínaje poplatkovým obdobím roku 2026 tedy povinnost platit poplatek prostřednictvím záloh vzniká poplatníkům přímo ze zákona. Daný postup je v souladu s § 174 daňového řádu. V § 174 odst. 1 je mj. stanoveno, že povinnost platit daň prostřednictvím záloh stanoví zákon. Podle § 174 odst. 2 je daňový subjekt povinen platit zálohy na daň ve výši a lhůtách stanovených zákonem nebo rozhodnutím správce daně.

Poplatník je tak nově povinen si sám spočítat výši zálohy, která stejně jako podle předchozí úpravy činí jednu dvanáctinu stanoveného poplatku. Výsledná výše zálohy se stanoví tak, že se stanovená výše poplatku vydělí dvanácti a jednotlivé zálohy se v souladu s § 146 odst. 2 daňového řádu zaokrouhlí na celé stokoruny nahoru. Doporučujeme, aby krajský úřad poplatníka o těchto skutečnostech poučil v platebním výměru části „Poučení“, a to s ohledem na zásadu poučovací a zásadu vstřícnosti podle § 6 odst. 3 a 4 daňového řádu. Beze změny zůstává rovněž lhůta pro placení záloh. Nadále je stanovena tak, že poplatník je povinen zaplatit měsíční zálohu do dvacátého pátého dne kalendářního měsíce, ke kterému se vztahuje. Zálohy budou stejně jako dosud placeny na příslušný účet správce placení poplatku, tj. místně příslušného celního úřadu (ke změnám v místní příslušnosti celních úřadů od 1. 7. 2025 viz níže). V souladu s § 56 odst. 1 písm. d) daňového řádu je celní úřad povinen číslo tohoto účtu zveřejnit.

Co se týče reflektování povinnosti platit zálohy v platebním výměru vydávaném za poplatkové období roku 2026, pro které již nebyly zálohy stanoveny krajským úřadem, a následující poplatková období, lze doporučit, aby byl text týkající se započtení uhrazených záloh ve smyslu § 174 odst. 3 daňového řádu v návaznosti na dosavadní praxi uváděn ve výrokové části platebního výměru.

Vzhledem k tomu, že zákon nadále neurčuje krajský úřad jako speciální orgán veřejné správy v oblasti záloh, náleží od poplatkového období roku 2026 pravomoc k modifikaci výše záloh nebo periodicity jejich placení ve smyslu § 174 odst. 5 daňového řádu (viz níže) v souladu s obecnou právní úpravou v daňovém řádu správci placení poplatku, tj. místně příslušnému celnímu úřadu.

K možnosti modifikovat výši stanovených záloh na základě § 15 odst. 10 a 11 zákona

Možnost celního úřadu jako správce placení poplatku stanovit výši záloh nebo periodicitu jejich placení odlišně od právní úpravy stanovené přímo v § 15 odst. 10 a 11 zákona neupravuje zákon samotný jako tzv. speciální úpravu, ale je upravena v daňovém řádu³, jako tzv. obecná úprava, která se užije na základě absence možnosti užití pravidla *lex specialis derogat generali*, tedy kdy zákon speciální nahrazuje zákon obecný.

Pro tuto problematiku nabízí daňový řád výslovnou úpravu, a to v ustanovení § 174 odst. 5. Toto ustanovení stanoví, že správce daně je oprávněn v odůvodněných případech stanovit zálohy na daň jinak, popřípadě může povolit výjimku z povinnosti daň zálohovat, a to i na celé poplatkové období. Tento postup lze aplikovat jak tzv. na žádost, tak z moci úřední, za předpokladu dodržení podmínky odůvodněnosti případů, kdy je tento postup zvolen. Odborná literatura k tomuto postupu uvádí následující: „V rozhodnutí o snížení záloh správce daně uvede důvody, pro které snižuje zákonem stanovenou povinnost placení záloh (popř. změnu periodicity jejich placení). Nevyhoví-li správce daně žádosti subjektu o snížení záloh, uvede úvahu či důvody, pro které žádosti nevyhověl. Správce daně může rozhodnutím o změně placení záloh zcela od povinnosti daňového subjektu platit zálohy upustit. Vyloučeno zřejmě není stanovení nižších záloh, případně povolení výjimky z povinnosti zálohy platit, i zpětně. Správce tak svým rozhodnutím zohlední konkrétní situaci daňového subjektu oproti povinnosti, jejíž výše a periodičita placení vyplynula ze zákona. V každém případě musí být rozhodnutí (pozitivní i negativní) náležitě odůvodněno, aby výklad neurčitého právního pojmu „v odůvodněných případech“ a správní uvážení („stanoví zálohy nižší, popř. povolí výjimku z povinnosti daň zálohovat“), o které správce své rozhodnutí opřel, bylo přezkoumatelné a vyloučilo nepřipustnou libovůli. Na tom nic nemění ani skutečnost, že na vyhovění žádosti není právní nárok.“⁴

Z výše uvedeného lze tedy dovodit, že změnu výše záloh, popř. povolení výjimky, dle § 174 odst. 5 daňového řádu, lze aplikovat také zpětně. Správce daně by měl tedy případně postupovat tak, že vydá v daňovém řízení rozhodnutí, kterým se povolí výjimka ze zálohování daně (poplatku za znečišťování), a to i se zpětným časovým určením od kdy se povolená výjimka uplatní. Případné již zaplacené zálohy (spadající do období, které se nachází již v období, pro které byla povolena zpětně výjimka) by se následně staly tzv. přeplatkem. Nakládání s přeplatkem upravují § 154 a § 155 daňového řádu.

Rovněž je třeba uvést, že celní úřad jako správce placení poplatku není na základě § 174 odst. 5 ani jiného ustanovení daňového řádu oprávněn stanovit zálohy na žádost poplatníka, kterému pro dané poplatkové období nevznikla povinnost platit zálohy podle § 15 odst. 10 nebo 11 zákona.

Ke změnám v místní příslušnosti celních úřadů

Dne 1. 7. 2025 nabyl účinnosti zákon č. 218/2025 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti správy daní a působnosti Celní správy České republiky, zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 69/2010 Sb., o vlastnictví letiště Praha-Ruzyně. Jedná se o tzv. celnický

³ Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „daňový řád“)

⁴ KANIOVÁ, Lenka. § 174 Zálohy. In: BAXA, Josef, Ondřej DRÁB, Lenka KANIOVÁ, Petr LAVICKÝ, Alena SCHILLEROVÁ, Karel ŠIMEK a Marie ŽIŠKOVÁ. Daňový řád: Komentář [Systém ASPI]. Wolters Kluwer.

balíček. Novou právní úpravou zejména došlo k reorganizaci soustavy celních úřadů (jejich počet byl snížen z dosavadních 15 na 6).

Tímto zákonem bylo zrušeno ustanovení § 162 odst. 5 daňového řádu, v němž bylo stanoveno, že: „*Místní příslušnost správce daně, na něhož přechází správa placení peněžitého plnění, se řídí podle sídla orgánu veřejné moci, který platební povinnost k peněžitému plnění uložil.*“ Ve vztahu k poplatku za znečišťování podle § 15 zákona to znamená, že nově se místní příslušnost celního úřadu jako správce placení poplatku určuje podle právní úpravy v **§ 13 daňového řádu**, tj. řídí se **trvalým bydlištěm fyzické osoby nebo sídlem právnické osoby**. Současně platí, že místní příslušnost krajských úřadů jako správců poplatku za znečišťování zůstává beze změny.

Dále je pro poplatek za znečišťování relevantní přechodné ustanovení čl. XCIV bod 4 zákona č. 218/2025 Sb., v němž je stanoveno, že: „*Řízení nebo jiné postupy, které byly přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona zahájeny místně příslušným správcem daně při výkonu správy placení peněžitého plnění v rámci dělené správy podle § 162 odst. 5 zákona č. 280/2009 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, dokončí tento správce daně.*“

Pro určení místní příslušnosti celního úřadu příslušného ke **zpracování ročního vyúčtování za skončené poplatkové období roku 2025**, tj. celního úřadu, kterému krajský úřad podle § 15 odst. 12 zákona zašle stejnopis platebního výměru a na jehož účet bude poplatník platit vyměřený poplatek, vyplývá z výše uvedeného následující:

1) Poplatník byl povinen platit zálohy na poplatkové období roku 2025

V těchto případech je příslušným celním úřadem celní úřad, který zálohy na toto poplatkové období v roce 2024 předepsal. Na základě výše citovaného přechodného ustanovení čl. XCIV bod 4 zákona č. 218/2025 Sb. tak bude ke zpracování ročního vyúčtování příslušný **původní celní úřad**, tj. tentýž celní úřad jako v předchozích letech, případně celní úřad, na který místní příslušnost daného celního úřadu přešla v důsledku provedené reorganizace celních úřadů. Například v případě, že poplatník má sídlo v Praze a místně příslušným krajským úřadem podle místa provozu stacionárního zdroje je Krajský úřad Pardubického kraje, bude příslušným celním úřadem Celní úřad v Liberci, pod který přešla místní příslušnost Celního úřadu pro Pardubický kraj.

2) Poplatník nebyl povinen platit zálohy na poplatkové období roku 2025

V těchto případech se již příslušnost celního úřadu řídí novou právní úpravou, tj. je určena **podle § 13 daňového řádu**. Pro situaci příkladmo uvedenou výše, kdy má poplatník sídlo v Praze a místně příslušným krajským úřadem podle místa provozu stacionárního zdroje je Krajský úřad Pardubického kraje, z toho vyplývá, že příslušnost celního úřadu se řídí sídlem poplatníka, a příslušným celním úřadem je tedy Celní úřad v Praze.

Pro určení místně příslušného celního úřadu, na jehož účet je poplatník povinen **platit zálohy na poplatkové období roku 2026**, vyplývá z výše uvedeného následující:

1) Platební výměr za skončené poplatkové období roku 2024 byl vydán před 1. 7. 2025

V těchto případech byl k předepsání záloh na poplatkové období roku 2026 místně příslušný **původní celní úřad**. Poplatník je tedy povinen platit zálohy na toto poplatkové období na bankovní

účet celního úřadu, který je po provedené reorganizaci celních úřadů místně příslušný podle místa provozu daného stacionárního zdroje. Např. pokud má poplatník sídlo v Ostravě a místně příslušným krajským úřadem podle místa provozu stacionárního zdroje je Krajský úřad Karlovarského kraje, bude příslušným celním úřadem Celní úřad v Plzni, pod který přešla místní příslušnost Celního úřadu pro Karlovarský kraj.

2) Platební výměr za skončené poplatkové období roku 2024 byl vydán 1. 7. 2025 nebo později

V těchto případech již byl k předepsání záloh na poplatkové období roku 2026 místně příslušný celní úřad určený v souladu s novou právní úpravou **podle § 13 daňového řádu**. Tento nově příslušný celní úřad bude rovněž následně zpracovávat roční vyúčtování za skončené poplatkové období roku 2026. Poplatník je tak povinen platit zálohy na poplatkové období roku 2026 na bankovní účet celního úřadu, jehož místní příslušnost se v souladu s § 13 daňového řádu řídí trvalým bydlištěm poplatníka, jde-li o fyzickou osobu, nebo sídlem poplatníka, jde-li o právnickou osobu. Např. pokud má poplatník sídlo v Ostravě a místně příslušným krajským úřadem podle místa provozu stacionárního zdroje je Krajský úřad Karlovarského kraje, bude místně příslušným celním úřadem Celní úřad v Ostravě.

K dělení výnosu z poplatků podle § 15 odst. 14 zákona

V ustanovení § 15 odst. 14 zákona je uvedeno: „*Výnos z poplatků za znečišťování je z 50 % příjmem Státního fondu životního prostředí České republiky, z 25 % příjmem kraje, na jehož území se stacionární zdroj nachází, a z 25 % příjmem státního rozpočtu, kapitoly Ministerstva životního prostředí. Výnos z poplatků za znečišťování, který je příjmem kraje, může být použit jen na financování opatření v oblasti ochrany životního prostředí.*“

Dělení výnosů dle výše uvedeného ustanovení, které je v tomto znění účinné ode dne 1. 3. 2025, se na základě přechodného ustanovení čl. II bodu 14 novely zákona o ochraně ovzduší (č. 42/2025 Sb.) použije od poplatkového období kalendářního roku 2025.

Povinnost podat poplatkové přiznání

Povinnost podat poplatkové přiznání prostřednictvím ISPOP se týká všech poplatníků poplatku za znečišťování s výjimkou těch, u nichž celková výše poplatků za provozovnu za poplatkové období činí méně než 50 000 Kč. V případě, že poplatník uplatňuje možnost osvobození od poplatku prostřednictvím jeho nepředepsání dle ustanovení § 15 odst. 6 zákona a/nebo možnost snížení poplatku dle ustanovení § 15 odst. 5 zákona, podává poplatník poplatkové přiznání i v případě, kdy ke snížení výše poplatku pod rozhodnou částku 50 000 Kč došlo v důsledku uplatnění postupu dle ustanovení § 15 odst. 5 a/nebo odst. 6 zákona.

V případě uplatnění postupu dle ustanovení § 15 odst. 5 a/nebo odst. 6 zákona správce poplatku posoudí podané poplatkové přiznání zejména s ohledem na uplatňované osvobození od poplatku prostřednictvím jeho nepředepsání a/nebo uplatňované snížení poplatku. Dojde-li k závěru, že uplatněné osvobození od poplatku prostřednictvím nepředepsání a/nebo snížení poplatku, a tedy i poplatkové přiznání, je bezvadné, měl by dále postupovat tak, že vydá platební výměr. S tím, že vydaný platební výměr se s výjimkou případů, kdy byl poplatník povinen na dané poplatkové období platit zálohy, nebude zasílat poplatníkovi ani místně příslušnému celnímu úřadu, ale pouze jej založí do příslušného daňového spisu. Takto by měl správce poplatku postupovat jak v případech, kdy ke snížení výše poplatku pod rozhodnou částku 50 000 Kč došlo uplatněním postupu podle § 15 odst. 6 zákona,

tak v případech, kdy ke snížení poplatku pod danou částku došlo uplatněním koeficientu úrovně emisí podle § 15 odst. 5 zákona nebo uplatněním postupů podle obou uvedených ustanovení zákona.

Daňový řád v případě osvobození od poplatku umožňuje jak vydání platebního výměru, tak zastavení vyměřovacího řízení podle § 106 odst. 1 písm. e) daňového řádu. Měl by však být upřednostněn postup spočívající ve vydání platebního výměru, a to z důvodu uplatnění zásady procesní ekonomie a v případě postupu podle § 15 odst. 6 rovněž s ohledem na platné znění daného ustanovení. Procesní ekonomii lze spatřovat zaprvé v tom, že na rozdíl od založení platebního výměru do spisu se rozhodnutí o zastavení řízení musí zasílat účastníkovi řízení, za což správce poplatku musí zaplatit. Dále je nutno upozornit, že v případě navazujících zjištění (např. kontrolních), ze kterých by vyplynulo, že informace v poplatkovém přiznání byla chybná a skutečná poplatková povinnost dosahuje nebo překračuje limit stanovený pro osvobození, může správce poplatku správnou výši poplatku stanovit v rámci doměřovacího řízení. Takový postup je pro správce poplatku jednodušší než v případě, kdy je vyměřovací řízení zastaveno, neboť v takovém případě by musel správce poplatku rozhodnout o obnově řízení a následně rozhodovat v obnoveném vyměřovacím řízení.

V případě opravných či dodatečných poplatkových přiznání podává provozovatel přiznání prostřednictvím ISPOP vždy, i když celková výše poplatku nedosahuje 50 000 Kč. I v tomto případě správce daně uplatňuje postup uvedený výše v tomto bodu.

Ke zvýšení sazeb poplatků za znečišťování

Novelou zákona o ochraně ovzduší (č. 42/2025 Sb.) bylo v bodě 1 přílohy č. 9 k tomuto zákonu provedeno zvýšení sazeb poplatků za znečišťování. Nové sazby jsou uvedeny v pravém sloupci tabulky v bodě 1, označeném jako „2025 a dále“ (TZL – 19 500 Kč/t aj.). Současně se na tuto novou právní úpravu vztahuje výše citované přechodné ustanovení čl. II bod 13 novely zákona o ochraně ovzduší, z něhož vyplývá, že se na poplatkové období roku 2025 vztahuje zákon o ochraně ovzduší ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti dané novely.

Z výše uvedeného vyplývá, že **nové sazby poplatků za znečišťování**, které jsou uvedeny ve sloupci „2025 a dále“ tabulky v bodě 1 přílohy č. 9 k zákonu, se použijí **poprvé pro poplatkové období roku 2026**. Pro poplatkové období roku 2025 se použije právní úprava v bodě 1 přílohy č. 9 účinná do dne 28. 2. 2025, tj. sazby poplatků uvedené ve sloupci „2021 a dále“ (TZL – 14 700 Kč/t aj.) podle předchozího znění přílohy č. 9.

K inflační doložce

Novelou č. 42/2025 Sb. byla do § 15 odst. 5 zákona doplněna tzv. inflační doložka. Ustanovení 15 odst. 5 věta třetí, ve znění účinném ode dne 1. 3. 2025, zní: *„Sazby uvedené v příloze č. 9 bodu 1 k tomuto zákonu pro rok 2025 a dále se k počátku poplatkového období zvyšují o procentuální nárůst spotřebitelských cen za domácnosti celkem, pokud dojde k nárůstu úhrnného indexu spotřebitelských cen za domácnosti celkem, zjištěného z údajů Českého statistického úřadu **za období od posledního zvýšení o více než 5 %, a zaokrouhuje se na celé koruny nahoru; dojde-li k tomuto zvýšení sazeb, ministerstvo vyhlásí aktuální výši sazeb ve Věstníku Ministerstva životního prostředí do 31. ledna poplatkového období.**“*

Co se týče určení „posledního zvýšení“ sazeb, je nyní tímto posledním zvýšením fixní zvýšení sazeb poplatků v bodě 1 přílohy č. 9 k zákonu, které se použije poprvé pro poplatkové období roku 2026 (viz předchozí bod stanoviska). Zvýšení sazeb poplatků na základě inflační doložky se tedy může

uplatnit nejdříve pro poplatkové období roku 2027, s tím, že případné uplatnění inflační doložky závisí na splnění stanovené podmínky ohledně výše inflace.

Inflační doložka se uplatní v případě, že za období od posledního zvýšení sazeb dojde k nárůstu úhrnného indexu spotřebitelských cen za domácnosti celkem, zjištěného z údajů Českého statistického úřadu, o více než 5 %. Vzhledem k tomu, že se stanovená podmínka nárůstu cen o více než 5 % (od posledního zvýšení sazeb) váže na „období“, nikoli „poplatkové období“, může se jednat o nárůst i za časový úsek více let. Jedná se tedy o tzv. kumulativní inflaci od posledního zvýšení sazeb poplatku.

Novela vyhlášky č. 415/2012 Sb. ve vazbě na poplatek za znečišťování

Dne 1. 11. 2025 nabyla účinnosti vyhláška č. 398/2025 Sb., kterou se mění vyhláška č. 415/2012 Sb., o přípustné úrovni znečišťování a jejím zjišťování a o provedení některých dalších ustanovení zákona o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů. Poplatku za znečišťování se týkají následující změny:

1) Přepočítání TOC na VOC (§ 12 odst. 4)

Do § 12 vyhlášky byl doplněn nový odstavec 4, v němž je stanoveno, že: „V případě emisí těkavých organických látek (VOC) stanovených jako hmotnostní koncentrace těkavých organických látek vyjádřených jako celkový organický uhlík (TOC) se provede přepočítání z TOC na VOC na základě znalosti složení měřených emisí, nebo v případě, že složení měřených emisí není známo, získá se údaj VOC jako hodnota TOC vydělená číslem 0,8.“ S tím souvisí změna spočívající v přesunu definice celkového organického uhlíku (TOC) z příloh č. 5 a 8 vyhlášky do definic v § 2 [jako nové ustanovení § 2 písm. g)].

Výše uvedeným ustanovením § 12 odst. 4 se sjednocuje způsob přepočtu TOC na VOC. Lze konstatovat, že s ohledem na zásadu právní jistoty a legitimního očekávání musí být změny právních předpisů s dopadem na poplatkovou povinnost účinné již od počátku příslušného poplatkového období. Vzhledem k tomu se nová právní úprava v § 12 odst. 4 vyhlášky použije **poprvé pro poplatkové období roku 2026**. Pro poplatkové období roku 2025 se použije stejný způsob přepočtu TOC na VOC jako dosud.

2) Stanovení struktury řádného a dodatečného poplatkového přiznání (příloha č. 22)

Na základě zmocnění v § 15 odst. 8 zákona, které bylo doplněno novelou zákona č. 42/2025 Sb., je v příloze č. 22 vyhlášky č. 415/2012 Sb. nově stanovena struktura řádného a dodatečného poplatkového přiznání. Podle přechodného ustanovení čl. II bodu 6 novely č. 398/2025 Sb. se tato struktura použije **poprvé pro podání poplatkového přiznání za rok 2026**. V případě opravného poplatkového přiznání se ve smyslu daňového řádu jedná o řádné poplatkové přiznání, neboť se podává v zákonem stanovené lhůtě pro podání poplatkového přiznání, tj. do 31. března. Proto není opravné poplatkové přiznání v příloze č. 22 vyhlášky explicitně uvedeno.

Ing. Kurt Dědič
ředitel odboru ochrany ovzduší
podepsáno elektronicky

JUDr. Libor Dvořák, Ph.D.
ředitel odboru legislativního
podepsáno elektronicky